

Ystävänä Pertteli Juvanin artikkeli Kalevassa Oulun ensimmäisistä ja muistakin vanhimmista "elävistä kuvista" palautti tiedostamisen rajan tälle puolelle niin monenlaisia muistoja, että en malta olla heittävä tään rusina-soppaan muutamia omia vaikkakin vähäisiä muistojani.

Puistolassa Pakkahuoneenkadun puoleisessa pyöriössä, jota nyt hallitsevat Jääskeläiset, oli jo ennen syntymääni aloittanut Urania, elävien kuvien teatteri. Syn-

nyin Puistolassa kirjoihin, niin että Urania liittyy kaikkein vanhimpiin muistoihini, niin, on luultavasti vanhin tiedostettavissa ja ajoitetavissakin oleva muistoni. Uranian hurina nimittäin liittyy lapseni unen odottamiseen vähintään yhtä varhain kuin iltarukous.

Sänkykamarimme- lastenkamarimme sijaitsi suoraan Uranian yläpuolella. Vaikka välillä oli kaksi korkeata asuinkerrosta suhteellisen hyvin eristävine

lattiaoneen-kattooneen, hurisi Urania pikkumiehen uniin unohtumattoman unilaulunsa. Koska muistan sen hurinan vaikka kuinka kaukaa, täytyy muiston olla jo siltä ajalta, kun lapsi pantiin nukkumaan viiden kuuden aikaan illalla. Silloinhan Uraniakin aloitti.

Uraniaan liittyy myös ensimmäinen elämykseni elävissä kuvissa. En osaa arvioida ikääni enkä siis tapahtumavuotta, mutta iso en ollut. Muistan silti jotain tästä taide-elämyksestä. Kaksi lasta, tyttö ja poika, niin kuin me, pikkusisko ja minä, vähän isompia vain, kiipesi leikkiensä mahaan kiinnitetyn ilmapallon matkustajakoriin, mutta voi kauhia, sen pallon kiinnitysköydet irtosivat ja pallo koreineen, lapsineen kohosi pilviin.

Onnettomuus kai sattui jossain Amerikoissa. Ilmavirrat kuljettivat palloa hätäntyneine matkustajineen jonnekin hyvin kauas, muistikuvissani Afrikkaan, jossa pallo laskeutui villiin viidakkoon. Sydän sykkyrällä pitelimme varmasti kiinni Uranian puisista penkeistä kaksin käsin. Muutapa en muistakaan, mutta kai se hyvin päättyi.

Monta kertaa siellä Uraniassa sitten käytiin, mutta ei silti ylen monta kertaa. ei ollut viikkorahaa silloin eikä myöhemmin. Jokainen menoerä käsiteltiin erikseen. Sitäpaitsi sensuuri toimi. Ei edes Majakkaa ja Perävaunua päässyt katsomaan ilman ennakkotunnustelua. Se alkoi sillä, että ensin piti hakea kassasta ohjelmalehtinen, joka siihen aikaan painettiin kai jokaisesta kuvasta. Sen perusteella isä sitten ratkaisi. Teatterinomistaja, B³tzowin setä, oli isän virkatovereita, mutta luottamus ei silti ulottunut yli rajojen. Joskus isä lähti itsekin mukaan ja tuntui nauttivan Majakasta ja Perävaunusta yhtä paljon kuin me.

Kai me isän kanssa istuimme takapermannolla, mutta muutoin aina yläluokille asti etupenkeissä. Hinta oli kauan aikaa kaksi nikkelimarkkaa. Muistan sen siittäkin, että kun musterit tulivat suuresta maailmasta, Helsingistä, he hieman kummeksuivat puritaanista elämääme. Miten lie selvinnyt, että elävissä kuvissa ei usein istuttu. Leikkimielisiä tateja kun olivat, eivät kuitenkaan tyrkyttäneet ensimmäisiä markkoja ilmatteeksi. Oli kesä, ja kaksimarkkasen saamisen ehdoksi pantiin seisominen muurahaispesässä avoaloin niin ja niin monta

minuttia. Tulihan se tienatuksi. Mene tiedä, miten olisi käynyt, jos olisi ollut istuttava....

Yli puolen vuosisadan takaa muistan vieläkin pari "katkeraa" pettymystä. Tähdessä (niin kai) esitettiin Nahkasukkaa, intiaani-päällikköä, joka oli yhteen aikaan leikkimme päädoleja. Kirjankin olimme lukeneet ja nyt näkisimme ilmielävän Nahkasukan. Kaverit sen myös näkivät mutta sillä viikolla ei kaksimarkkasta herunut, niin että... Kerran olin Ivalosassa katsomassa siihen aikaan tavallista jatkokuva, yksi osa tällä viikolla, toinen toisella, kolmas ehkä kolmannella. Ensimmäisen etupenkkiin pääsin. Kuva katkesi huippujännittävään tilanteeseen. Sankari pudotautui ylikukusiilalta alapuolella kulkevan junan katolle, tarkoitti kai pudotuttua, muutahan en tiedä, sillä valokankaalle ilmestyi "Jatkoa seuraa ensi viikon ohjelmassa — fortsättning följer..."

Siellä se sankari heijuu tänäkin päivänä, sillä vaikka itkuä pidätellen pyysin toistamiseen rahaa siihen jatkoon, sitä ei sillä kertaa tippunut.

Lehtimieheksi päädyttyäni uusin tuttavuuteni leskeksi jääneen B³tzowin tantin kanssa, hän oli silloin parinkin elokuvateatterin omistaja. Sain vapaalippuja, mutta en muista, kirjoitinko joskus jotain. Sensijaan muistan, että kun toimituksemme tuli maisteri Sullo Renko, hänkin oli kiinnostunut näistä vapaalipuista, yksinäinen poikamies vieraassa kaupungissa. Taisi loppua lyhyeen, vapaalippu. Maisterimme kirjoitti pienen arvion näkemästään elokuvasta, suvaitsi hieman kritisoidakin sitä. Muuten herttainen rouva B³tzow pahastui mokomasta, ja minä sain korvat kuulina kuunnella puhelimesta "mitä maks".

Uranian aikuisesta kasvatuksesta kohan johtui, että yleensä aina tarkkaan harkitsin, mitä kuvaa lähdin tai lähdettiin katsomaan, ellei nyt joskus jotakuta riitessä ollut tärkeintä, kunhan pääsi edes istumaan lähelle...

Ennen minun ensimmäisiä kuviani oli Oulussakin tapana, että teatterissa soitti pianoa oikea elävä pianisti. Ainakin yksi heistä teatteripianisteista elää tänäkin päivänä täällä keskuudessamme kunnioitettavan korkeaan ikään ehtineenä, kuten voi arvata, kun on kysymys ajasta ennen ensimmäistä maailmansotaa.